

MENEJERLARNING INNOVATSION BOSHQARUV KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK ASOSLARI

Astanova Nodira Djuraevna

Osiyo texnologiyalari universiteti

assistent o'qituvchisi

Zokirov Ulug'bek Inom o'g'li

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti assistent o'qituvchisi

ORCID: 0009-0001-5357-3270

Annotatsiya. Ushbu maqolada menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini shakllantirish jarayoni tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida qo'llanilishi lozim bo'lgan yondashuvlar, metodlar va texnologiyalar o'rganiladi. Innovatsion pedagogik boshqaruvning mohiyati, menejerlar uchun zarur bo'lgan strategik rejalashtirish, ijodiy jamoalar tashkil etish va ilmiy tadqiqot portfellarini shakllantirish jarayonlari muhokama qilinadi. Shuningdek, menejerlarning innovatsion fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirish uchun zarur bo'lgan asosiy omillar yoritiladi.

Kalit so'zlar: Innovatsion boshqaruv, menejer kompetentligini shakllantirish, ta'lim texnologiyalari, strategik rejalashtirish, innovatsion yondashuvlar, pedagogik boshqaruv, kreativ menejment.

Аннотация. В данной статье анализируется процесс формирования инновационной управленческой компетентности менеджеров. Исследуются подходы, методы и технологии, которые должны применяться в образовательном процессе. Обсуждается сущность инновационного педагогического управления, стратегическое планирование, создание творческих команд и формирование портфелей научных исследований, необходимых для менеджеров. Также рассматриваются основные факторы, способствующие развитию и формированию инновационного мышления менеджеров.

Ключевые слова: Инновационный менеджмент, формирование компетентности менеджеров, образовательные технологии, стратегическое планирование, инновационные подходы, педагогическое управление, креативный менеджмент.

Abstract: This article analyzes the process of developing managers' innovative management competencies. It explores the approaches, methods, and technologies that should be applied in the educational process. The essence of innovative pedagogical management, strategic planning, the creation of creative teams, and the formation of research portfolios necessary for managers are discussed. Additionally, the key factors essential for shaping and enhancing managers' innovative thinking abilities are examined.

Keywords: Innovative management, managerial competency development, educational technologies, strategic planning, innovative approaches, pedagogical management, creative management.

Kirish. Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida innovatsion boshqaruv menejerlarning eng muhim kompetensiyalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy tashkilotlar doimiy o'zgaruvchan iqtisodiy va texnologik muhitga moslashishi uchun innovatsion fikrlaydigan, tezkor qaror qabul qila oladigan va yangi yondashuvlarni joriy eta oladigan menejerlarga ehtiyoj sezmoqda. Shu sababli, menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini shakllantirish uchun maxsus ta'lim yondashuvlari zarur. Ushbu maqolada menejerlarni innovatsion boshqaruvga tayyorlash uchun qanday ta'lim yondashuvlari qo'llanilishi kerakligi, o'qitish jarayonida qanday metod va texnologiyalar samarali ekanligi, shuningdek, menejerlar innovatsion fikrlash va boshqaruv ko'nikmalarini qanday shakllantirishi mumkinligi tushuntiriladi.

Menejerlarni innovatsion boshqaruvga tayyorlash uchun ta'lim jarayonida umumiy sifat menejmenti, innovatsiyalarni boshqarish, va tizimli fikrlash kabi zamonaviy boshqaruv yondashuvlaridan foydalanish zarur⁷⁰. Innovatsion pedagogik boshqaruvning mohiyati strategiyani rejalashtirish, strategik rejani amalga oshirishni tashkil etish, strategik maqsadlarni amalga oshirishga ta'sir ko'rsatishni muvofiqlashtirish, va natijalarga erishish uchun motivatsiya yaratishdan iborat. O'qitish jarayonida texnologik innovatsiyalarni boshqarish, yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish, va o'quv jarayonini tashkil etishda tizimli differentsiatsiya tamoyilini amalga oshirish kabi metodlar samarali bo'ladi⁷¹. Shuningdek, ijodiy jamoalarni tashkil etish, yangiliklarni qidirib topish, va ilmiy tadqiqotlar portfellarini shakllantirish ham muhimdir⁷².

Menejerlar innovatsion fikrlash va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish uchun innovatsion yondashuv asosida professional kompetentlikni rivojlantirish zarur. Bu jarayonda texnologiya, metodika, va motivatsiya kabi faktorlar asosiy rol o'ynaydi⁷³. Shuningdek, strategiyani rejalashtirish va innovatsion faoliyatga tayyorlikni shakllantirish ham muhimdir.

Adabiyotlar sharhi. Menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini shakllantirish jarayoni ilmiy adabiyotlarda keng tadqiq etilgan bo'lib, bu sohada ta'lim yondashuvlari, metodlar va texnologiyalar asosida turli ilmiy konsepsiyalar ilgari surilgan. Drucker innovatsion boshqaruvni tashkilotlar muvaffaqiyatining asosiy omili sifatida ko'rib, menejerlarning zamonaviy muhitga moslashishida strategik yondashuvlarning ahamiyatini ta'kidlaydi⁷⁴. Mintzberg o'z tadqiqotlarida menejerlarning qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantirishga e'tibor qaratib, innovatsion ta'lim usullarining ularning strategik fikrlash jarayoniga ta'sirini o'rganadi⁷⁵. Pedagogik innovatsiyalar sohasida Merrill innovatsion ta'lim texnologiyalarining menejerlarni o'qitishda samarali ekanligini ta'kidlab, interaktiv

⁷⁰ https://herald.kokanduni.uz/index.php/public_html/article/download/685/470/1153

⁷¹ <https://ilmiyanjumanlar.uz/uploads/conferences/0033/3.19. Radjabova G.pdf>

⁷² https://renessans-edu.uz/files/books/2023-10-18-04-23-22_3b1253604607ecb30d4043ded593db4e.pdf

⁷³ https://ilmiyanjumanlar.uz/uploads/conferences/0050/50_i_20241007_140509_6.11.pdf

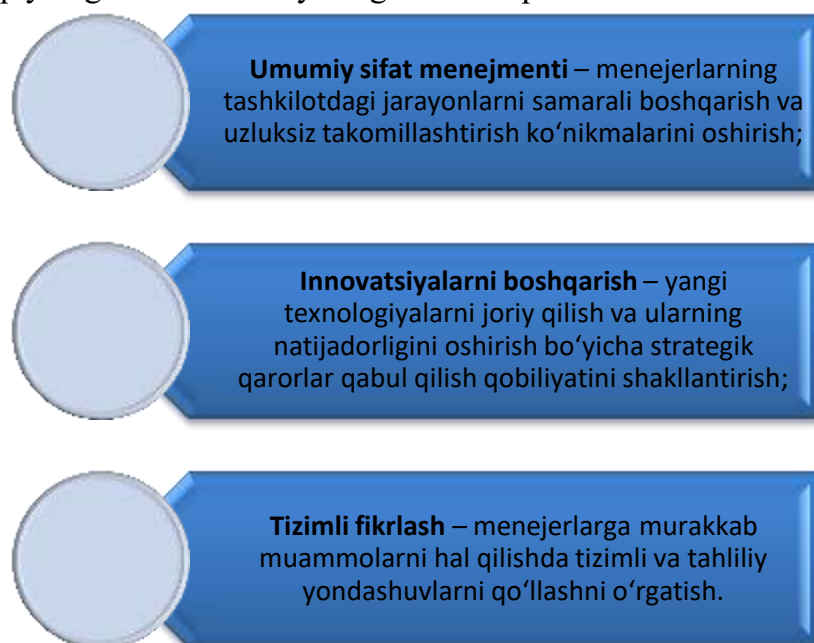
⁷⁴ Drucker, P. F. (1999). Management Challenges for the 21st Century. HarperBusiness.

⁷⁵ Mintzberg, H. (2009). Managing. Berrett-Koehler Publishers.

ta’lim muhitlarining rolini ochib beradi⁷⁶. Shuningdek, Kolb o‘zining tajribaviy o‘qitish modeli orqali menejerlarning amaliy kompetentligini shakllantirishda real loyihalar va biznes-simulyatsiyalarni qo‘llash muhimligini asoslab beradi⁷⁷.

Ushbu tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini shakllantirish uchun ta’lim jarayonida interaktiv, raqamli va amaliy yondashuvlardan foydalanish zarur. Shu bilan birga, strategik rejalashtirish va tizimli fikrlash tamoyillarini qo‘llash menejerlarning boshqaruv qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Muhokama va natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini shakllantirishda zamonaviy ta’lim texnologiyalari, interaktiv metodlar va tizimli yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy iqtisodiy va texnologik sharoitlarda menejerlarning raqobatbardosh bo‘lishi, innovatsion yondashuvlarni qabul qilishi va ularni amaliyotga tatbiq eta olishi muhim hisoblanadi. Shu sababli, menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini rivojlantirishda ta’lim jarayonida quyidagi muhim tamoyillarga e’tibor qaratish lozim:

1-rasm. Menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini rivojlantirishda ta’lim jarayonida muhim tamoyillar

Menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini rivojlantirishda tajribaviy o‘qitish modeli (Kolb, 1984) samarali ekanligi aniqlangan. Bu model asosida menejerlar nazariy bilimlarni real muammolarni hal qilish jarayonida mustahkamlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Ayniqsa, biznes-ta’lim jarayonida ishbilarmonlik o‘yinlari, simulyatsiyalar, loyiha asosida o‘qitish kabi innovatsion metodlarning qo‘llanilishi menejerlarning:

⁷⁶ Merrill, M. D. (2012). First Principles of Instruction. Pfeiffer.

⁷⁷ Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Prentice Hall.

- Ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish,
- Tezkor va sifatli qarorlar qabul qilish ko‘nikmasini oshirish,
- Tashkilotda innovatsion jarayonlarni samarali boshqarish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bundan tashqari, Mintzberg (2009) tomonidan ilgari surilgan strategik rejalashtirish metodlari menejerlarning muhim boshqaruv qarorlarini samarali qabul qilishida yordam beradi. Strategik rejalashtirish tashkilotning uzoq muddatli istiqbollari belgilash va bozor talablariga moslashish imkonini yaratadi. Bu esa tashkilotlarning innovatsion transformatsiyasiga va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Natijalarga ko‘ra, menejerlarning innovatsion fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish uchun quyidagi asosiy omillar muhim ekanligi aniqlangan:

- Interaktiv ta‘lim texnologiyalarining qo‘llanilishi – raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali menejerlarni innovatsion boshqaruvga tayyorlash, xususan, sun‘iy intellekt va katta hajmdagi ma‘lumotlar (Big Data) tahlilidan foydalangan holda qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- Tajribaviy o‘qitish metodlaridan foydalanish – menejerlarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish uchun real loyihalar va biznes jarayonlarini modellashirish hamda ilg‘or tajribalarni o‘rganish;
- Strategik fikrlash va tizimli yondashuvlar asosida o‘qitish – menejerlarni o‘zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashishga o‘rgatish va ularga barqaror rivojlanish yo‘lida muhim qarorlar qabul qilish bo‘yicha strategik tafakkurni rivojlantirish;
- Ijodiy jamoalar tashkil etish – menejerlarning kreativ menejment va innovatsion muhitda samarali ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish uchun hamkorlik madaniyatini rivojlantirish.

Menejerlik kompetensiyalari inson kapitalining muhim qismi bo‘lib, tashkilotning raqobatbardoshligini oshirishda asosiy rol o‘ynaydi. Menejerlar innovatsiyalarni samarali boshqarish uchun zarur bo‘lgan bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak. Innovatsion boshqaruv menejerlik uslublari, o‘zgarishlarni boshqarish, va tashkilot madaniyatini rivojlantirish orqali amalga oshadi⁷⁸⁷⁹.

Ushbu natijalar asosida menejerlarning innovatsion boshqaruv kompetentligini rivojlantirish uchun ta‘lim tizimida yanada samarali yondashuvlarni joriy qilish tavsiya etiladi. Kelgusida bu borada chuqurroq empirik tadqiqotlar o‘tkazish, ilg‘or xalqaro ta‘lim modellarini o‘rganish va yangi metodlarni sinab ko‘rish lozim. Shu bilan birga, innovatsion ta‘lim platformalari va virtual laboratoriyalardan foydalanish orqali menejerlarning kompetensiyalarini oshirishga qaratilgan modulli o‘quv dasturlarini ishlab chiqish ham muhim strategik vazifa hisoblanadi.

⁷⁸<https://www.routledge.com/Management-Theory-Innovation-and-Organisation-A-Model-of-Managerial-Competencies/Szczepanska-Woszczyna/p/book/9780367522438>

⁷⁹ https://www.academia.edu/106188649/Management_Theory_Innovation_and_Organisation

ADABIYOTLAR:

1. Raza, M., Khalique, M., Khalid, R., Kasuma, J., Ali, W., & Selem, K. M. (2025). Achieving SMEs' excellence: scale development of Islamic entrepreneurship from business and spiritual perspectives. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 16(1), 86-106.
2. Lajuni, N., Bujang, I., Lily, J., Yacob, Y., & Sang, L. T. (2019). Financial knowledge and modified theory of planned behaviour influence on financial behavioural intention: A multi-group analysis. *The Business and Management Review*, 10(3), 285-293.
3. Sahidi, M. I., Lajuni, N., & Alias, A. (2024). Money Management Determinants of Early Childhood Educators. In *Opportunities and Risks in AI for Business Development: Volume 1* (pp. 843-852). Cham: Springer Nature Switzerland.
4. Jumaniyozovich, Q. S. (2024). KIBERXAVFSIZLIKNI IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI. «НАДЕЖДА НАЦИИ» МЕЖДУНАРОДНОГО НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО КОНКУРС, 1(1).
5. Muxitdinov, X. (2023). BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNI MODELLASHTIRISHNING MATEMATIK VA INSTRUMENTAL USULLARI. *THE INNOVATION ECONOMY*, 1(01), 152-161.
6. Bekmurodov, B., & Zokirov, U. (2024). Raqamli moliyaviy texnologiyalarning boshqaruvdagi roli va uning O‘zbekiston uchun ahamiyati. *SYNAPSES: Insights across the disciplines*, 1(4), 79-85.
7. Эргашев, Р., & Узоков, Ж. (2024). ЗНАЧЕНИЕ ОПЫТА ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН В РАЗВИТИИ СФЕРЫ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕГИОНЕ. *Экономика и социум*, (3-2 (118)), 889-897.
8. Erkaeva, G. P., & Shukurov, U. S. (2022). EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES IN INCREASING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGIONS. *Gospodarka i Innowacje*, 24, 234-238.
9. Drucker, P. F. (1999). *Management Challenges for the 21st Century*. HarperBusiness.
10. Mintzberg, H. (2009). *Managing*. Berrett-Koehler Publishers.